

РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ОСНОВА
ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Аналізується економічна сутність, склад і структура ресурсного потенціалу підприємств. Підкреслюється різниця трактувань понять витрати і ресурсний потенціал підприємства. Пропонується структуризація компонентів і характеристик оцінки ресурсного потенціалу підприємств. Складено схему основних напрямів його розвитку.

Ключові слова: ресурсний потенціал, склад, сутність, структура, ефективність, економічний розвиток.

M. V. SHARKO, N. V. GUSARINA
Kherson National Technical University

RESOURCE POTENTIAL AS A BASIS FOR THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISES

Abstract – In conditions of increasing competition, most domestic enterprises are in the zone of financial instability. Enterprises are forced to constantly analyze the effectiveness of using the resource potential. The resource potential serves as a material basis for production opportunities. The feasibility of involving a portion of resources for enterprise development requires an assessment of future changes in the definition of alternative implementation outcomes. The article analyzes the economic essence, composition and structure of the resource potential of enterprises. Its main components are singled out in the materialized and non-material form. The numerous interpretations of the basic categorical notions of the resource potential of the enterprises presented in the work allow us to offer our vision of this economic category. The difference in interpretation of the concepts of costs and the resource potential of an enterprise is underlined. Structuring of components and characteristics of an estimation of resource potential of the enterprises is offered. The scheme of the basic directions of its development is made.

Key words: resource potential, composition, essence, structure, efficiency, economic development.

Постановка проблеми. У процесі залучення ресурсів у виробничий процес формується ресурсний та інноваційний потенціал підприємства. В даний час спостерігається диспропорція між наявністю інноваційних можливостей і їх реальними втіленнями на практиці. В умовах зростання конкуренції більшість вітчизняних підприємств знаходиться в зоні фінансової нестабільності. Відсутність конкурентних переваг обумовлює низький рівень рентабельності, платоспроможності, ліквідності та інвестиційної привабливості підприємств. Підприємства змушені постійно аналізувати ефективність використання ресурсного потенціалу.

Розвиток будь-якого підприємства залежить від ефективності використання ресурсів. Ресурсний потенціал є матеріальною основою виробничих можливостей. Необхідність розширення теоретико-методологічних уявлень про можливості ефективного використання ресурсів обумовлює актуальність постановки цієї роботи.

Аналіз публікацій з означеної проблеми показує, що питання сталого розвитку підприємств в умовах постійно мінливого зовнішнього середовища є одними з найважливіших напрямків економічного розвитку підприємств. Визначальна роль в цьому належить ресурсному потенціалу підприємств. Поняття ресурсного потенціалу підприємства, його склад, структура, використання, моделі оцінок, підвищення рівня ресурсного потенціалу підприємств в умовах динамічних трансформацій зовнішнього середовища складає одну з невирішених задач економічного зростання виробництва при дефіциті ресурсів і розвитку нових технологій їх використання.

Метою роботи є розкриття економічної сутності ресурсного потенціалу підприємства як основи його економічного розвитку.

Виклад основного матеріалу. До складу ресурсного потенціалу підприємств входять природні ресурси, основні виробничі фонди, фінансові та трудові ресурси. Природні ресурси являють собою особливий вид ресурсів, наявність яких визначає специфіку галузевої приналежності підприємств. За своїм складом вони поділяються на невідновлювані, вичерпні ресурси, такі як нафта, газ корисні копалини, вугілля, вода і поновлювані, невичерпні, такі як клімат, сонячна енергія, енергія припливів і відливів, геотермальна енергія. Згідно [1] природно-ресурсний потенціал світового земельного фонду складає: ліси – 30 %; антропогенні ландшафти, промислові зони, населені пункти – 3 %; сільськогосподарські угіддя, ріллі, сади – 11 %; луки і пасовища – 23 %; малопродуктивні землі, пустелі, болота, гори – 33 %.

Основні складові ресурсів можуть бути представлені в упредметненій і нематеріальній формі (рис. 1).

Рис. 1. Основні форми ресурсного потенціалу підприємств

Економічна сутність ресурсного потенціалу підприємств в більшості робіт авторів розглядається як економічні можливості підприємства: засоби виробництва, запаси, джерела ресурсів, які можуть бути мобілізовані для досягнення поставлених цілей підприємства [1–3]. Інші трактування ресурсного потенціалу підприємств. Ресурсний потенціал підприємства, це рівень використання наявних можливостей з орієнтацією на майбутній розвиток [4, 5]. В [6] ресурсний потенціал підприємства це всі наявні на підприємстві кошти, що дозволяють здійснювати підприємницьку діяльність. В [7] ресурсний потенціал підприємства, це сукупність усіх засобів досягнення максимального економічного ефекту в певний момент часу і подальшого розвитку. В [8] ресурсний потенціал підприємства, це сукупність матеріально-технічних, інформаційних і енергетичних засобів, а також працівників підприємства, які використовують ці ресурси в процесі виробництва. В [9] ресурсний потенціал підприємства, це здатність економічної системи до ефективного використання внутрішніх засобів, спрямованих на реалізацію ринкових можливостей підприємства в умовах впливу зовнішнього середовища. В [10] ресурсний потенціал підприємства, це обсяг ресурсів з урахуванням можливості їх розширення і поповнення в довгостроковій перспективі. Недоліки визначень і формулювань ресурсного потенціалу підприємств полягають в тому, що представлені трактування означають: конгломерат ресурсів, не враховуючи їх якісну сторону; матеріальну основу виробництва в статисті до моменту залучення ресурсів у виробничий процес; не враховується цільове призначення ресурсів.

Аналіз формулювань економічної сутності ресурсного потенціалу підприємств дозволив зробити деякі узагальнення. За своїм змістом ресурсний потенціал підприємства відображає з одного боку сукупність властивостей, набутих економічною системою в процесі її розвитку і зумовлюють можливості її функціонування, в іншій – рівень розмежування реалізованих і нереалізованих можливостей, які характеризуються як резерв майбутніх стратегій.

Складена на підставі огляду літературних джерел схема складу і структури ресурсного потенціалу підприємств представлена на рис. 2.

Рис. 2. Склад і структура ресурсного потенціалу підприємств

Основну частину ресурсного потенціалу підприємств складають матеріальні ресурси, які поділяються на основні засоби та оборотні активи. До основних засобів відносяться: машини, обладнання, транспортні засоби, інструменти, прилади. Основні фонди підприємства беруть участь у технологічному процесі в якості засобів праці і переносять свою вартість на продукт частинами в міру зносу. Час, впродовж якого відбувається один оборот вартості основних засобів є терміном їх служби. Оборотні активи представлені фінансовими ресурсами і відвантаженою продукцією. Об'єктами промислової інтелектуальної власності є нематеріальні активи, дія яких призводить до високого показника ефективності. Вони можуть якісно перетворювати діяльність підприємства, впливаючи на всі сфери її діяльності. Фінансові можливості ресурсного потенціалу підприємств включають частку власного капіталу, фінансовий баланс, можливості отримання кредиту. Основні параметри і показники компонент формування ресурсного потенціалу підприємств представлені на рис. 3.

Ресурси і витрати не є синонімами. Їх може відокремлювати один від одного фактор часу. Витрати – це витрати матеріальних, трудових, фінансових, інформаційних та інших видів ресурсів у вартісному вираженні для забезпечення процесу розширеного відтворення, витрачені в процесі виготовлення готової продукції. Ресурси – вихідна точка виробничого процесу для забезпечення кінцевих результатів праці.

Ефективність ресурсного потенціалу підприємства представляє собою економічні відносини, пов'язані з поліпшенням використання виробничих ресурсів і зниженням сукупних витрат для досягнення най-

більших результатів. Ефективність, це комплексне відображення кінцевих результатів використання всіх ресурсів підприємства за певний період часу. Результати використання ресурсів підприємства кількісно відображаються в бухгалтерській звітності, в яку входять: чиста виручка від реалізації продукції; обсяг виробленої продукції; сума прибутку.

Рис. 3. Компоненти формування ресурсного потенціалу підприємств

Якщо впродовж звітного періоду відбулися суттєві зміни у вартісній оцінці окремих видів ресурсів з причин не залежних від підприємства, пов'язаних з індексацією, інфляцією або з причин змін у матеріально-технічній бази, то необхідно або здійснювати сумісність вихідної інформації, або виконувати аналіз ефективності використання ресурсів на початок планового періоду.

Структуризація характеристик оцінок ресурсного потенціалу підприємств представлена на рис. 4.

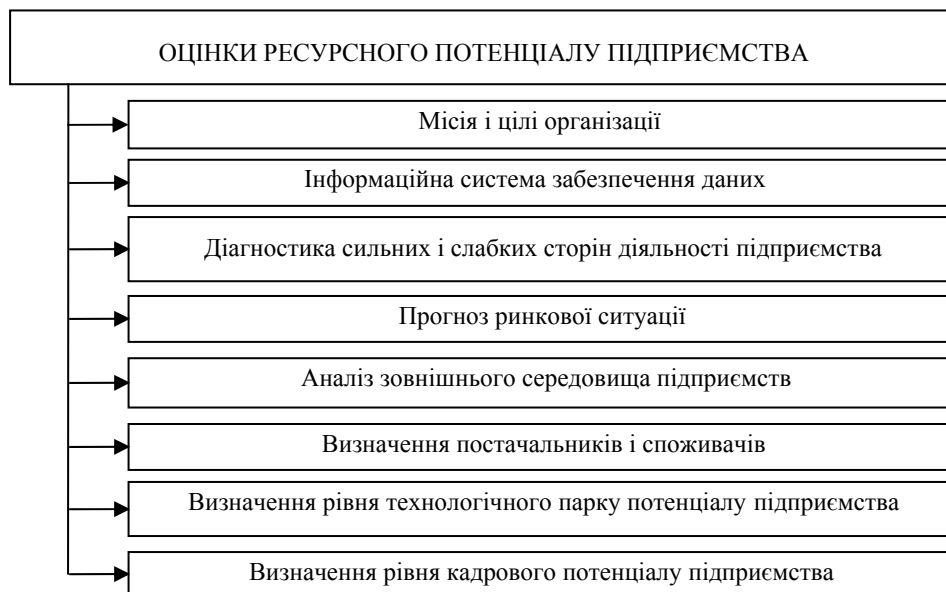

Рис. 4. Структуризація характеристик оцінок ресурсного потенціалу підприємств

Оцінка ресурсного потенціалу підприємств вимагає від керівництва розуміння на якій стадії розвитку перебуває підприємство і позначених орієнтирів подальшого зростання. Для цього необхідна інформаційна система забезпечення даними. Методи підвищення ресурсного потенціалу підприємств та його використання представлені на рис. 5.

В основі розвитку ресурсного потенціалу підприємств лежать ресурси підприємства і їх трансформація при досягненні поставлених цілей. Представлені напрямки підвищення ресурсного потенціалу підприємств та його використання визначають як поточну міру готовності до реалізації намічених цілей, так і майбутню ступінь ефективності освоєння намічених орієнтирів.

Можливість залучення до процесу виробництва всіх наявних ресурсів при дотриманні їх оптимальних пропорцій забезпечує ефективність використання ресурсного потенціалу підприємств. Але, оскільки, нестабільність зовнішнього середовища характерна для сучасного розвитку економіки, то підприємство повинно володіти певним запасом ресурсів, що знаходяться в резерві і не задіяних у виробничому процесі, для адаптації підприємства до можливих змін умов функціонування. Ці резерви являють собою страхові запаси і стабілізаційні фонди сталого розвитку виробництва.

Рис. 5. Методи підвищення ресурсного потенціалу підприємств та його використання

Сьогодні, при виборі стратегії розвитку виробництва недостатньо обмежуватися оцінкою та обліком чинників перетворень. Різне скорочення термінів життя інновацій викликає підвищення інтенсивності появи на ринку нових товарів і послуг. Постійне оновлення асортиментних ліній на окремих товарних ринках призводить до застарілості і заміни новинок. Тому слід не тільки враховувати можливості інноваційної сфери, а й аналізувати достатність ресурсів для генерування високою інноваційною активністю і забезпечення нових технологій.

Висновки. Вивчення механізмів управління ресурсного потенціалу підприємств стає інструментом підвищення ефективності виробництва, сприяє економічному зростанню підприємства. Від величини ресурсного потенціалу підприємств залежить вибір тієї чи іншої стратегії економічного розвитку. Фактично яким би високим ні рівень розвитку виробництва воно використовує тільки деяку частину можливостей ресурсного потенціалу. Значна його частина залишається у вигляді резервів, причому з розвитком виробництва вони не тільки не знижуються, а й зростають. Доцільність відволікання частини ресурсів для розвитку підприємства вимагає оцінки ефективності майбутніх змін визначення альтернативних результатів впровадження.

Література

1. Войцеховская И. А. Потенциал предприятия как основа его конкурентоспособности / И. А. Войцеховская // Проблемы современной экономики. – 2006. – № 1 (2). – С. 152–154.
2. Огорокова Л. Г. Ресурсный потенциал предприятий / Л. Г. Огорокова. – Санкт-Петербург : СПбГТУ, 2010. – 293 с.
3. Довгаль Н. С. Ресурсний потенціал підприємства: теоретичні основи / Н. С. Довгаль // Науково-технічна інформація. – 2009. – № 1. – С. 42–45.
4. Кантор О. Г. Оценка и оптимизация ресурсного потенциала предприятия / О. Г. Кантор, Л. А. Гониева // Экономические науки. – 2008. – № 4. – С. 168–173.
5. Качуровський В. Є. Ресурсний потенціал підприємства: структура і ефективність використання / В. Є. Качуровський, В. П. Чайковська // Регіонально-бізнес економіка та управління. – 2007. – № 4. – С. 123–129.
6. Шарко М. В. Формирование инновационного потенциала предприятий : монография / М. В. Шарко. – Херсон : ФЛП Гринь Д.С., 2014. – 288 с.
7. Sharko M. Modeling of the information management capacity of complex economic systems in terms of risk / M. Sharko, J. Burenko, N. Gusarina // Технологический аудит и резервы производства. – 2017. – № 2/4 (34). – С. 14–19.
8. Капарулина И. М. Ресурсный подход к моделированию предприятия: структурные компоненты / И. М. Капарулина // Материалы Международной научно-практической интернет-конференции, Полтава. ПолНТУ, 2014. – С. 133–135.
9. Фонотов А. Г. Ресурсный потенциал: планирование, управление / А. Г. Фонотов. – Москва : Экономика, 1985. – 151 с.
10. Романов А. П. Экономический потенциал предприятия и его связи с производственным потенциалом / А. П. Романов, М. Н. Губанова // ТамбГТУ им. Вернадского. – 2010. – № 7. – С. 223–228.

References

1. Vojcehovskaya Y. A. Potency`al predpny`yaty`ya kak osnova ego konkurentosposobnosti` / Y. A. Vojcehovskaya // Problemy sovremennoj ekonomy`ky`. – 2006. – # 1 (2). – S. 152–154.
2. Okorokova L. G. Resursnyj potencij`al predpny`yaty`j / L. G. Okorokova. – SPb. : SPbGTU, 2010. – 293 s.
3. Dovgal` N. S. Resursnij potencial pidpny`yemstva: teorety`chni osnovy` / N. S. Dovgal` // Naukovo-texnichna informaciya. – 2009. – # 1. – S. 42–45.
4. Kantor O. G. Ocenka y` opty`my`zacy`ya resursnogo potencij`ala predpny`yaty`ya / O. G. Kantor, L. A. Gony`eva // Ekonomy`chesky`e nauky`. – 2008. – # 4. – S. 168–173.
5. Kachurovs`ky`j V. Ye. Resursnij potencial pidpny`yemstva: struktura i efekty`vnist` vy`kory`stannya / V. Ye. Kachurovs`ky`j, V. P. Chajkovs`ka // Regional`no-biznes ekonomika ta upravlinnya. – 2007. – # 4. – S. 123–129.
6. Sharko M. V. Formy`rovany`e y`nnovacy`onnogo potencij`ala predpny`yaty`j: monografy`ya / M. V. Sharko. – Xerson : FLP Gry`n` D.S., 2014. – 288 s.
7. Sharko M. Modeling of the information management capacity of complex economic systems in terms of risk / M. Sharko, J. Burenko, N. Gusarina // Texnologij`chesky`j audy`t y` rezervy proy`zvodstva. – 2017. – # 2/4 (34). – S. 14–19.
8. Kaparuly`na Y. M. Resursnyj podxod k modely`rovany`yu predpny`yaty`ya: strukturnye komponenty` / Y. M. Kaparuly`na // Matery`aly Mezhdunarodnoj nauchno-prakty`cheskoj y`nternet konferency`y, Poltava. PolNTU, 2014. – S. 133–135.
9. Fonotov A. G. Resursnyj potencij`al: plany`rovany`e, upravleny`e / A. G. Fonotov. – M. : Ekonomy`ka, 1985. – 151 s.
10. Romanov A. P. Ekonomy`chesky`j potencij`al predpny`yaty`ya y` ego svyazy` s proy`zvodstvennym potencij`alom / A. P. Romanov, M. N. Gubanova // TambGTU y`m. Vernadskogo. – 2010. – # 7. – S. 223–228.

Надіслана/Written: 11.05.2017 р.
Надійшла/Received: 13.05.2017 р.
Рецензент: д.е.н., проф. О. І. Гончар